

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 37.031:004.032.6 (477)

DOI: 10.15587/2313-8416.2014.33721

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ
МЕРЕЖЕЮ СПЕЦІАЛЬНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ**

© Н. Л. Клясен, Г. М. Литвиненко

У статті висвітлюється діяльність освітянських бібліотек України в системі сучасних інформаційних комунікацій та їх роль у навчально-виховному процесі. Йдеться про удосконалення їх інформаційної та технологічної діяльності на основі комп'ютеризації, розробки та впровадження відповідних наукових інноваційних проектів, зокрема інноваційного освітнього проекту «Шкільна електронна бібліотека «ШБІЦ-інфо», що ефективно впливають на повноцінне інформаційне забезпечення сучасної освіти і науки в Україні

Ключові слова: освітянська бібліотека, інформаційне забезпечення, модернізація освітньої галузі, інноваційні освітні проекти

The article highlights activities of educational libraries in Ukraine in the modern information and communication system and their role in educational process. It is about improvement of their informational and technological activities through computerization development and implementation of appropriate scientific educational projects, including innovative educational project "School Electronic Library SLIC-info", that effectively influence on the full information support of modern education in Ukraine

Keywords: educational library, information support, modernization of the educational sphere, innovative educational projects

1. Вступ

Важко переоцінити роль, яку відіграє в розвитку суспільства інформація. Без перебільшення можна сказати, що сучасне суспільство – інформаційне, адже останнім часом інформація проникає і широко використовується практично в усіх галузях науки, зокрема, філософії, психології, педагогіці, соціології, лінгвістиці, техніці, культурі.

На сьогодні традиційні друковані джерела інформації витісняються інформаційно-телекомунікаційними системами, що практично мають необмежені можливості. Інформація дає можливість люду інтегрувати людські зусилля не тільки в окремих ланках, а й у всій своїй діяльності.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Нині інформація стала основним ресурсом, базою соціального і технічного розвитку, а інформаційна взаємодія різних суспільних груп – важливий фактор їхньої соціальної взаємодії [2]. Інтенсивне поширення інформації в освітній галузі, у тому числі й за допомогою телекомунікаційних засобів, зумовлене потребами нових цінностей і нових форм організації життя на початку ХХІ ст., коли світова спільнота переходить до більш широкого, гуманітарного розуміння ролі та завдань освіти. Навчання стає особистісно-орієнтованим, триває процес створення нової школи сучасного типу,

змінюються освітні цілі та парадигми, які спрямовані на формування і розвиток здібностей учнів до самостійного пошуку, збирання, аналізу й використання інформації, тобто саморозвитку.

Що ж таке інформація? З точки зору філософії інформація розглядається як відображення реального світу, що є одним з атрибутів матерії, яка характеризує її структуру, а з точки зору споживача – це нові відомості, які прийняті, зрозумілі й оцінені користувачем як корисні. На законодавчому рівні інформацією вважаються «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [3].

Вважаємо, що інформація — це стратегічний ресурс, що забезпечує прогрес суспільства, економіки, політики та інших сфер людського буття. Інформаційна діяльність в освіті – це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб керівних кадрів органів управління освітою, навчальних закладів, педагогічних працівників.

Слід віддати належне державі, яка з перших років отримання Україною незалежності приділяє особливу увагу проблемам інформаційної діяльності у сучасному суспільстві. По це свідчать прийнята Верховною Радою України протягом 1991–1994 рр. низка Законів України: «Про інформаційну діяльність» (1991 рік) «Про інформацію» (1992 рік), «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (1994 рік), ряд підзаконних

актів Кабінету Міністрів України, нормативно-правові документи галузевих установ та організацій, тощо.

3. Ціль та задачі дослідження

Проведені дослідження ставили за мету визначити умови розробки та впровадження в практику роботи науково-методичних установ і навчальних закладів нових технологій, які вирішальним чином впливають на інформаційне поле освітнього процесу.

4. Інституції що здійснюють інформаційну діяльність у суспільстві та їх нормативно-правове забезпечення

В Україні створюються умови для здобуття професійної освіти в галузі інформаційної діяльності через систему навчальних закладів відповідного напрямку (журналістики, статистики, бібліотечної та архівної справи, науково-інформаційної діяльності, інформатики, обчислювальної техніки тощо). Принципи їхньої діяльності регламентуються Законом України «Про освіту» та іншими законодавчими актами.

Основними видами інформаційної діяльності є одержання, використання, поширення й зберігання інформації. Одержання інформації – це придбання й накопичення, документованої або публічно оголошеної інформації громадянами, юридичними особами або державою. Використання інформації – це задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Поширення інформації – це розповсюдження, оприлюднення, реалізація документованої або публічно оголошеної інформації. Зберігання інформації – це забезпечення належного стану інформації її матеріальних носіїв [1].

Науково-інформаційна діяльність (далі – НІД) – це соціально-організований різновид наукової праці, яка виконується з метою підвищення ефективності досліджень і розробок у галузі освіти і полягає в здійсненні таких головних процесів, як: збір, аналітико-синтетична переробка, зберігання і пошук закріплених в документах наукової інформації, а також у наданні (або розповсюдженні) цієї інформації ученим-дослідникам і фахівцям у відповідний час і в зручній для них формі (в межах інформаційного забезпечення та інформаційного обслуговування).

НІД вважають ключовим напрямком інформаційної діяльності. Вона має свій предмет і методи дослідження, що відображено у Законі України «Про науково-технічну інформацію» (1993). НІД визначається у цьому Законі як «сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави у науково-технічній інформації, що полягає в її збиранні, аналітико-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні» [4].

Інформаційно-аналітична діяльність (далі – ІАД) має кілька тлумачень, якщо її розглядати в різних аспектах: по-перше, інформаційний підхід до ІАД дає можливість трактувати її як комплексну

інформаційну діяльність, що використовує засоби та методи науково-інформаційної діяльності та інформатики; по-друге, ІАД інколи трактують як творчу аналітичну діяльність, спрямовану на оцінювання інформації і підготовки прийняття рішень; як сукупність процесів семантичної обробки даних, у результаті чого розрізнені дані перетворюються на закінчену інформаційну продукцію, а саме, аналітичний документ [5, 7].

Інформаційну діяльність у суспільстві здійснюють спеціально створені для цього структури, зокрема інформаційні, інформаційно-аналітичні центри, агенції, медіатеки тощо. В освітній галузі такими установами є освітянські бібліотеки – це, як правило, самостійні або структурні підрозділи навчальних закладів, районних (міських) методичних кабінетів і центрів, закладів післядипломної педагогічної освіти (далі – заклади ППО), Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України (далі – НАПН України).

Вище зазначені бібліотеки відповідно Положення про мережу освітянських бібліотек, затвердженого спільним наказом МОН України та АПН (нині – НАПН України) від 30.05.2003 р. № 334/31 «акумулюють, зберігають та організовують доступ до профільної документної інформації учасників науково-дослідної діяльності, навчально-виховного процесу, керівних кадрів, забезпечуючи тим самим інформаційні потреби педагогічної науки та освіти» [9].

На сьогодні мережа освітянських бібліотек налічує понад 23 тисячі книгозбірень, близько 22 тисяч з яких – шкільні, які покликані забезпечувати інформаційні потреби загальноосвітніх навчальних закладів, а також більше 700 – бібліотек районних (міських) методичних кабінетів і центрів, які здійснюють інформаційне забезпечення науково-методичної роботи з педагогічними кадрами, підвищення їх кваліфікації, розвитку ініціативи і педагогічної творчості, а також шкільних бібліотек.

Діяльність бібліотек базується на відповідній законодавчій базі, створеній у процесі розбудови національної системи освіти України як незалежної держави. Визначальним є Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», який прийнятий 27 січня 1995 року Верховною Радою, і визначає статус бібліотек, правові та організаційні засади їхньої діяльності та гарантує право на вільний доступ громадян до інформації, знань, залучення їх до цінностей національної та світової культури, науки та освіти, що зберігаються в бібліотеках [9].

З метою реалізації вище зазначеного Закону і створення належних умов для успішного функціонування мережі бібліотек Міністерство освіти і науки України та Міністерство культури України, Державна науково-педагогічна бібліотека (далі – ДНПБ) України ім. В. О. Сухомлинського підготували близько півтора десятка підзаконних нормативно-правових актів.

Слід зазначити, що з огляду на розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.08.2005 № 371-р «Про заходи щодо неухильного виконання

законодавства з питань державної реєстрації нормативно-правових актів» з усіх цих документів лише Типові правила користування бібліотеками в Україні, Положення про бібліотеку районного (міського) методичного кабінету (центру) та Положення про Всеукраїнський конкурс «Шкільна бібліотека» мають належну юридичну силу, оскільки вони зареєстровані у Міністерстві юстиції України.

Постанова Кабінет Міністрів України зобов'язала Міністерства та інші органи виконавчої влади «припинити незаконну практику надіслання до виконання нормативно-правових актів, що не пройшли державну реєстрацію, та листів, що встановлюють правові норми», а також скасувати окремі з них. Так, було скасовано Положення про бібліотеку професійно-технічного навчального закладу як таке, що не пройшло державну реєстрацію [12].

Вважаємо, що першим кроком щодо реалізації Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» мали б бути не положення про бібліотеки вищого та середнього загальноосвітнього навчального закладу, а саме підзаконний нормативно-правовий – Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та НАПН України, у якому йдеться про структуру бібліотек, які підпорядковані МОН України, НАПН України та місцевим органам управління освітою і є невід'ємною складовою національної системи освіти України, а також про основні завдання та напрями науково-методичного забезпечення бібліотек [9].

На жаль, до цього часу відсутні положення про позашкільний і професійно-технічний навчальний заклад, а положення про вищий заклад потребує державної реєстрації.

У 2014 році затверджено Положення про бібліотеку районного (міського) методичного кабінету і центру. Зазначимо, що методкабінети створено у 1967 року, а перше Положення про районний (міський) методичний кабінет, затверджене було рішенням колегії Міністерства освіти УРСР 12 квітня 1968 року. Вже тоді в цьому Положенні йшлося про те, що «при районному (міському) методичному кабінеті є бібліотека, яка «складається з політичної, педагогічної та методичної літератури, довідників, підручників, програм, педагогічних і методичних журналів, методичних листів та літератури з досвіду роботи шкіл і вчителів» [10].

Друге Положення про районний (міський) методичний кабінет, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України № 72 від 18.03.97р., теж передбачало створення при методичному кабінеті бібліотеки.

Відтак, бібліотекам районних (міських) методичних кабінетів (центрів) тривалий час змушені були працювати поза правовим полем, оскільки лише цього року Міністерство освіти і науки України розробило і наказом від 20.05.2014 р. нарешті затвердило Положення про бібліотеку районного (міського) методичного кабінету (центру), яке

зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 червня 2014 р. за № 607/25384.

Відповідно до цього Положення бібліотека є структурним підрозділом районного (міського) методичного кабінету (центру), що здійснює бібліотечно-інформаційне забезпечення працівників галузі освіти, задовольняє інформаційні потреби працівників органів управління освіти, методичного кабінету (центру) щодо науково-методичного забезпечення системи освіти та підвищення кваліфікації педагогічних працівників загальноосвітніх, дошкільних і позашкільних навчальних закладів, надає допомогу педагогічним та бібліотечним працівникам у здійсненні ними самоосвіти [8].

Крім того, бібліотеки методкабінетів (центрів) належать до мережі спеціальних бібліотек Міністерства освіти і науки України і координують свою діяльність та взаємодіють з ДНПБ імені В. О. Сухомлинського, обласними та міськими науково-методичними центрами бібліотек освітньої галузі, закладів ППО, бібліотеками інших галузей.

Основним напрямком діяльності бібліотек методкабінетів (центрів) є інформаційно-аналітична діяльність. Тому не випадковим є той факт, що у Положенні майже три десятки разів вживаються терміни і поняття у сполученні зі словами «інформація» та «інформаційний»: бібліографічно-інформаційне забезпечення, інформаційно-освітній простір, галузевий інформаційний ресурс, інформаційний супровід, інформаційна культура, банк педагогічної інформації тощо. Розуміння цієї термінології – запорука успішної перебудови діяльності бібліотеки методкабінету (центру) в сучасних умовах.

Для цього працівники бібліотеки мають спрямовувати свої зусилля на комплектуванні бібліотечних фондів вітчизняними та зарубіжними виданнями, фаховими періодичними виданнями на паперових та електронних носіях, поповнення їх якісними інформаційними ресурсами мережі Інтернет, базами даних тощо, всіляко дбати про формування інформаційної культури педагогічних працівників як інтегрального феномена, зумовленого умовами сучасного науково-технічного прогресу, електронними засобами переробки, зберігання і передачі соціальної інформації, а також як діяльнісної інфраструктури, що пронизує всі сфери людської діяльності і всі щаблі розвитку людини як соціальної істоти, за допомогою проведення з ними практичних занять, тренінгів тощо.

При бібліотечі створюється як дорадчий орган бібліотечно-інформаційна рада, до складу якої входять працівники методичного кабінету (центру), педагогічні працівники навчальних закладів, представники педагогічної громадськості тощо. Рада бібліотеки працює за положенням і планом, затвердженими керівником методичного кабінету (центру).

Слід зазначити, що відтепер функції регіонального (районного, міського) науково-методичного центру для бібліотек навчальних закладів та опорних закладів освітніх округів

покладаються на бібліотеку, а не районне (міське) методичне об'єднання бібліотекарів навчальних закладів, як було раніше [9].

Структура бібліотеки визначається відповідно до її функцій та обсягу роботи. Крім традиційних відділів (абонемент, читальна зала), бібліотека може мати відділи навчальної літератури, інформаційно-бібліографічної роботи, фонд і спеціалізовану залу для роботи з мультимедійними і мережевими документами, відеостудію тощо.

На жаль, подальший розвиток бібліотек установ методичної служби гальмує порядок їхнього кадрового забезпечення, яке здійснюється до цього часу наказом Міністерства освіти колишнього СРСР від 15.12.1985 № 209. За цим наказом у кабінеті встановлюється всього лише 0,5 посади бібліотекаря і то за наявності в кабінеті не менше однієї тисячі екземплярів фонду науково-педагогічної літератури. Відтак, на сьогодні у методкабінетах працює всього лише 294,5 бібліотекарів, з яких 95 – на повну ставку, що аж ніяким чином не відповідає завданням бібліотечно-інформаційного забезпечення та інформаційних потреб керівних кадрів освіти та педагогічних працівників району (міста), передбаченим Положенням про бібліотеку районного (міського) методичного кабінету (центру).

5. Обговорення результатів дослідження щодо практичного впровадження професійних автоматизованих систем у науково-методичних установах та навчальних закладах в сучасних умовах їх функціонування

Вважаємо, що навчально-виховний процес потребує нових форм і методів роботи щодо інформаційного забезпечення, зокрема, її структурного підрозділу – бібліотеки, які тісно пов'язані з процесами їхньої комп'ютеризації і впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в педагогічну практику [5]. З метою створення та впровадження в практику роботи науково-методичних установ і навчальних закладів інноваційної системи інформаційного забезпечення керівних, педагогічних та науково-педагогічних кадрів для вирішення управлінських, навчальних, виховних та розвивальних завдань Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» Міністерства освіти і науки України та Український інститут нормативної інформації здійснюють спільну розробку кількох проектів з інформаційного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів. Один із них – «Шкільна електронна бібліотека «ШБІЦ-інфо», який затверджений наказом МОН України від 5.08.2014 р. № 900, і на рівні всеукраїнського експерименту нині впроваджується в практику роботи навчальних закладів та науково-методичних структур [13].

Новація системи «ШБІЦ-інфо» полягає у збалансованому вирішенні всього комплексу питань щодо практичного впровадження професійних автоматизованих систем у загальноосвітніх навчальних та науково-методичних закладах у сучасних умовах їх функціонування. Система базується на

спеціально створеному класифікаційному апараті для упорядкування інформації навчально-виховного та управлінського призначення. Це закладає основу і створює широкі можливості для реформування та розвитку національної системи середньої освіти з метою докорінної зміни її якості.

6. Висновки

Отже, підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що для підвищення ролі освітянських бібліотек необхідним є забезпечення їх інноваційними проектами, що сприятиме впровадженню у практику бібліотечно-інформаційного обслуговування інформаційно-комунікаційних технологій, формуванню та наповненню фондів сучасними й актуальними матеріалами. Потребує змін Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук і приведення його у відповідність із вимогами сьогодення.

Крім того, необхідно організувати діяльність освітянських бібліотек різного рівня і статусу на двох основних принципах: субординації – по вертикалі та координації – по горизонталі. Але, для забезпечення нормальних умов діяльності багатьом бібліотекам бракує належних приміщень, сучасного мультимедійного обладнання та коштів для своєчасного поповнення бібліотечних фондів сучасною довідковою, науково-методичною, психолого-педагогічною літературою, далеко не всі вони мають вільний доступ до мережі Інтернет.

Для цього, на нашу думку, слід активізувати роботу бібліотек закладів післядипломної педагогічної освіти щодо інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу у навчальних закладах через бібліотеки районних (міських) методичних кабінетів та координувати їхню діяльність з питань проведення заходів інноваційного та інформаційно-бібліографічного характеру.

Література

1. Блог Філіна Ореста [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.filin-gridius.blogspot.com/2013/02/blog-post.html>
2. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>
3. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Закон України «Про науково-технічну інформацію» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/3322-12>
5. Концепція інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл [Текст] / Затверджено колегією Міністерства освіти і науки України 17 квітня 2001р. – Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2001. – № 3. – С. 3–10.
6. Медiateка та медіграмотність: підручник [Текст] / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко // За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр Вільної преси, 2013. – 352 с.
7. Захарова, В. І. Онови інформаційно-аналітичної діяльності. [Текст] : навч. пос. / В. І. Захарова, Л. Я. Філіпова. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 336 с.

8. Положення про бібліотеку районного (міського) методичного кабінету (центру) [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0607-14>

9. Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS1867.html

10. Положення про районний (міський) методичний кабінет Української РСР [Текст] / Основні документи про школу // Упоряд. Березняк С. О. – К.: Радянська школа, 1973. – С. 223–226.

11. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1239-08>

12. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.08.2005 № 371-р. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1183-05>

13. Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.08.2014 № 900 «Про проведення експерименту за інноваційним освітнім проектом «Шкільна електронна бібліотека «ШБІЦ-інфо» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2699>

References

1. Blog Filina Oresta [Filin Orest blog]. Available at : <http://www.filin-gridius.blogspot.com/2013/02/blog-post.html>

2. Zakon Ukrainy «Pro biblioteku i bibliotечnu справu». [Law of Ukraine “On Libraries and Librarianship”]. Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>

3. Zakon Ukrainy «Pro informatsiiu». [Law of Ukraine “On information”]. Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

4. Zakon Ukrainy «Pro naukovu-tekhnichnu informatsiiu». [Law of Ukraine “On the scientific and technical information”]. Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/anot/3322-12>

5. Kontseptsiiia informatyzatsii zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv, komp'uteryzatsii sil's'kykh shkil. Zatverdzheno kolehiieiu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 17 kvitnia 2001 (2001). Komp'iuter u shkoli ta sim'i. [The

concept of information of general educational institutions, computerization of rural schools. Approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine on April 17, 2001. Computer in school and family], 3, 3–10.

6. Mediateka ta medihramotnist': pidruchnyk [Hybrid library and media literacy] (2013). Za naukovoju redaktsiieiu V. V. Rizuna. Kyiv: Tsentr Vil'noi presy, 352.

7. Zakharova, V. I., Filipova, L. Ya. (2013). Onovy informatsijno-analitychnoi diial'nosti [Fundamentals of information and analytical activities]. Navchal'nyj posibnyk. Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 336.

8. Polozhennia pro biblioteku rajonnoho (mis'koho) metodichnoho kabinetu (tsentru) [Regulation on the library of district (municipal) methodical study (center)]. Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0607-14>

9. Polozhennia pro merezhu osvitiian'kykh bibliotek Ministerstva osvity i nauky Ukrainy ta Akademii pedahohichnykh nauk. [Regulation on the network of educational libraries of Ministry of Education and Science of Ukraine and the Academy of Pedagogical Sciences]. Available at : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS1867.html

10. Berezniak, Ye. O. (1973). Polozhennia pro rajonnyj (mis'kyj) metodychnyj kabinet Ukrain's'koi RSR. Osnovni dokumenty pro shkolu [Regulation on district (city) methodical study Ukrainian SSR. Key documents on school]. Kiev: Radians'ka shkola, 223–226.

11. Polozhennia pro rajonnyj (mis'kyj) metodychnyj kabinet (tsentr) [Regulation on district (city) methodical study (center)]. Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1239-08>

12. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.08.2005 № 371-r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 29.08.2005 № 371-p]. Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1183-05>

13. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 05.08.2014 № 900 «Pro provedennia eksperymentu za innovatsijnym osvitimnim proektom «Shkil'na elektronna biblioteka «ShBITs-info» [Decree of Ministry of Education and Science of Ukraine dated 05.08.2014 № 900 «On the experiment for innovative educational project «School Electronic Library «SHBITS Info»]. Available at : <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2699>

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, проф. Олійник В. В.

Дата надходження рукопису 28.11.2014

Клясен Наталія Леонідівна, Начальник відділу, кандидат педагогічних наук, Відділ менеджменту освіти, Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, вул. Митрополита В. Липківського, 36, м. Київ, Україна, 03035
E-mail: kliasenn@bigmir.net

Литвиненко Григорій Миколайович, старший науковий співробітник, доцент, Відділ менеджменту освіти, Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, вул. Митрополита В. Липківського, 36, м. Київ, Україна, 03035
E-mail: mgtedu@gmail.com